

DE INTREDE IN DE ARBEIDSMARKT VAN CRIMINOLOGEN, AFGESTUDEERD AAN DE K.U. LEUVEN IN DE JAREN 1986 TOT EN MET 1989¹

M. Puttaert en J. Van Kerckvoorde²

1. Inleiding

In 1978 werden alle aan de K.U. Leuven afgestudeerde criminologen geënquêteerd over hun intrede in, en positie op de arbeidsmarkt.³ Intussen is er al een derde aanvulling van deze studie. Waar de vorige twee verslaggevingen⁴ de periodes tot 1981 resp. 1985 besloegen, zijn nu de van februari 1986 tot en met september 1989 afgestudeerden bevraagd.

2. Medewerking en representativiteit

In totaal werden 258 afgestudeerden aangeschreven, waarvan er 213 (82%) – sommigen evenwel pas na een tweede herinnering – antwoordden. Rekening gehouden met een aantal onbestelbare zendingen, betekent dit een respons van 83%, wat meer dan behoorlijk kan genoemd worden.

Een vergelijking van de verdeling van de respondenten naar geslacht, afstudeerjaar en behaalde graad met de samenstelling van de gehele populatie geeft volgend beeld (zie tabel 1).

---

1. Dit onderzoek werd betoelaagd door de Rechtsfaculteit van de K.U. Leuven. Daarvoor onze oprechte dank. De basisinformatie werd grotendeels door Mevrouw Karin NOLMANS ingevoerd: ook haar onze gemeente dank.

2. Respectievelijk assistent en gewoon hoogleraar aan de Afdeling strafrecht, strafvordering en criminologie, Faculteit Rechtsgeleerdheid, K.U. Leuven.

3. VAN KERCKVOORDE, J. en PETERS, T., 'Tien jaar criminologie aan de K.U. Leuven. Studieloopbaan en beroepssituatie van afgestudeerden', *Panopticon*, 1 (1980) 6, 470-480.

4. PETERS, T. en VAN KERCKVOORDE, J., 'De intrede in de arbeidsmarkt van recent aan de K.U. Leuven afgestudeerde criminologen', *Panopticon*, 5 (1984) 2, 83-110; VAN KERCKVOORDE, J. en PUTTAERT, M., 'De intrede in de arbeidsmarkt van criminologen, afgestudeerd aan de K.U. Leuven in de jaren 1982-1985', *Panopticon*, 9 (1988) 5, 472-496.

Tabel 1. *Vergelijking van de respondentengroep met de populatie*

	<i>Respondenten</i> N = 213 %%	<i>Populatie</i> N = 258	<i>p < 2</i>	<i>Phi of</i> <i>Cramer's V</i> ¹
<i>Geslacht</i>				
Man	46,0	45,3	n.s.	.01
Vrouw	54,0	54,7		
<i>Afstudeerjaar</i>				
1986	27,8	28,7	n.s.	.02
1987	28,4	28,7		
1988	21,7	22,5		
1989	22,2	20,2		
<i>Behaalde graad</i>				
Voldoende	42,9	44,2	n.s.	.02
Onderscheiding	41,5	41,9		
Grote of grootste onderscheiding	15,6	14,0		

1. De Cramer's V en de Phi zijn maten die de sterkte van de samenhang tussen variabelen aanduiden. Zij variëren van .00 bij de totale afwezigheid van enig verband, tot 1.00 bij een volledige samenhang. In de volgende tabellen wordt Cramer's V afgekort tot V.

2. De p-waarde geeft aan hoe groot de maximale kans op vergissing is, bij veralgemening tot de hele onderzoeksgroep van het verband binnen de steekproef. De foutenkans mag niet groter zijn dan 5%. De vermelding n.s. (niet significant) betekent dat zij groter was. Veralgemening ware dan te riskant.

Hieruit blijkt dat de respondentengroep in ruime mate representatief is voor de gehele populatie. Uit de vorige enquête bleek dat de wat langer afgestudeerden iets onder-, en de recentst afgestudeerden wat oververtegenwoordigd waren. Nu is dat niet meer het geval.

3. Enkele sociografische kenmerken

3.1. VERDELING NAAR GESLACHT

Uit de vorige enquête bleek de sterke proportionele toename van afgestudeerde vrouwelijke criminologen. Ook nu is het aandeel van de vrouwen nog lichtjes gestegen, van 51,5% bij de vorige meting tot 55% nu.

Vergelijken we het percentage vrouwen onder de afgestudeerde criminologen met dat uit vier andere studierichtingen van de groep humane wetenschappen (rechten, sociale wetenschappen, psychologie en pedagogie), dan staat criminologie thans op de tweede plaats, na pedagogie (68% vrouwen).⁵ Wanneer deze tendens in de toekomst blijft voortbestaan, kunnen we het spiegelbeeld verwachten van de toestand van vóór 1978, toen de studentenpopulatie voor 2/3 uit mannen bestond.

5. Met dank aan de Heer Fred BELLEFROID, Universitair Studiebureau van de K.U. Leuven, voor de verstrekte cijfers.

3.2. DE GEMIDDELDE LEEFTIJD

Net als in de vorige enquête bedraagt de gemiddelde leeftijd van de respondenten 27 jaar, met een minimumleeftijd van 22 jaar en een maximum van 51 jaar. 90% van de respondenten is jonger dan 30 jaar.

3.3. STUDIELOOPBAAN VAN DE RESPONDENTEN

3.3.1. Studies voorafgaand aan de criminologie-opleiding

Slechts 15% van de bevroegden verwierven hun diploma van het secundair onderwijs in het VSO of type I: de meerderheid (85%) studeerde aan een instelling van type II.

Deze cijfers zijn vrijwel gelijk aan die uit de vorige enquête, met hooguit een lichte verschuiving (2%) van type II naar type I. Wanneer we kijken naar de binnen het secundair onderwijs gevolgde afstudeerrichtingen krijgen we volgend beeld (zie tabel 2).

Tabel 2. Afstudeerrichting

Afstudeerrichting	Respondentengroep					
	1978-1981 ¹		1982-1985 ²		1986-1989	
	f	%	f	%	f	%
Oude humaniora (latijn-grieks, latijn-wiskunde, latijn-wetenschappen)	90	50,6	93	37,0	77	38,9
Moderne humaniora (economische wetenschappen, wetenschappelijke A en B, menschwetenschappen)	77	43,3	144	57,4	117	59,1
Technisch onderwijs	11	6,2	14	5,6	4	2,0
Totaal f	178		251		275	
%		100		100		100

$p < .001$

$V = .11$

1. De onderzoeksresultaten uit deze periode werden ontleend aan PETERS, T. en VAN KERCKVOORDE, J., *Panopticon*, 1984, 83-110.

2. De onderzoeksresultaten uit deze periode werden ontleend aan VAN KERCKVOORDE, J. en PUTTAERT, M., *Panopticon*, 1988, 472-496.

Uit deze tabel kunnen we afleiden dat er een continuering is van de ontwikkelingen, vastgesteld in de vorige onderzoeken. Die evolutie leidde ertoe dat de meerderheid (59%) van de respondenten thans uit de moderne humaniora komt, dit in tegenstelling met de eerste periode, waar de helft (51%) uit de klassieke richtin-

gen kwam. Het aandeel van respondenten dat uit het technisch secundair onderwijs komt werd zeer klein.

Langs welke toegangswegen begonnen studenten aan criminologie? Bijna de helft (49%) van de respondenten startte in de eerste kandidatuur. Tot de groep Hoger Onderwijs van het Korte Type (HOKT)-afgestudeerden en houders van een brevet van politie-officier behoorden 41% van de respondenten: zij startten via een enige kandidatuur. Ten slotte combineerden 10% de eerste licentie criminologie met een andere universitaire tweede cyclusstudie. Vergelijken we deze verhoudingen met de vorige onderzoeksresultaten, dan valt onmiddellijk op dat het aantal studenten dat alleen een criminologiediploma heeft voor het eerst sinds 1978 is gedaald (1978-1982: 50%, 1982-1985: 55%, 1986-89: 49%). Het aandeel van de HOKT-studenten daarentegen stijgt nog steeds: van 17% (1967-1977) over 20% (1978-1981) en 34% (1982-1985) naar de huidige 41,5% ($p < .001$, $V = .11$). Deze aanhoudende groei kunnen we enerzijds verklaren vanuit een grote interesse voor criminologie (48% van het totaal aantal opgegeven motiveringen) als noodzakelijke theoretische verdieping en aanvulling van het HOKT-diploma (12,5%). Anderzijds willen sommigen hun tewerkstellingskansen verhogen door een universitair diploma te behalen (19% van de aangehaalde motieven). Bovendien vermelden vele HOKT-ge diplomeerden het gevoel 'nog niet klaar te zijn voor de arbeidsmarkt' als motivering om bij te studeren. Wij hebben de indruk dat meer en meer HOKT-afgestudeerden hoe dan ook belang stellen in aanvullende – universitaire – studies.

Het aandeel 'combineerstudenten'⁶ daalde licht. Tot 1977 vertegenwoordigden zij nog 35% van de afgestudeerde criminologen, in de daarop volgende periodes nog 21% en 11%, tot nu nog slechts 10% ($p < .001$, $V = .11$). De terugval van deze categorie van studenten hing voordien vooral samen met het verplicht stellen van de stage, samen met de invoering van een combinatieverbod op de tweede licentie criminologie met elke andere studie met volledig leerplan.⁷ Dat deze terugval zich ook nu verder doorzet is wellicht te wijten aan de betrachting van diegenen die een tweede universitair diploma wilden behalen, om die studie te kiezen die hun arbeidsmarktpositie manifest kan verhogen.⁸

De enige kandidatuur wordt traditiegetrouw vooral gevolgd door studenten met 'maatschappelijk werk' als vooropleiding. Hoewel zulke studenten nog steeds de helft uitmaken van de enige kandidatuur is, vergeleken met de vroegere onderzoeksresultaten, hun aantal voor het eerst met bijna 11% gedaald. De verpleegkundigen die in de vorige enquête sterk teruggevallen waren tot op 7% (in tegenstelling tot de periode 1978-1982: 18,6%), zijn nu – met 12,5% – opnieuw sterker vertegenwoordigd. Het aantal van de gegradueerden in de orthopedagogie blijft stijgen tot de huidige 11,4%, terwijl de psychologisch assistenten (2,3% tegenover

6. Studenten die criminologiestudies samen met een andere tweede cyclus-opleiding volgden en met succes beëindigden.

7. Inmiddels zijn enkele programma-aanpassingen doorgevoerd die criminologie in beperkte mate meer combineervriendelijk maken. Anderzijds is er sinds 1987-88 een voor juristen en artsen toegankelijk curriculum, leidend tot een bijzonder diploma in de criminologie.

8. Zie in dit verband HUYSE, L., VAN WANSELE, C., SEPÉLIE, G. en LENS, M., *Werkkringen van juristen. Rapport van een onderzoek bij duizend alumni van de Leuvense rechtsfaculteit*, Leuven, Katholieke Universiteit (Instituut Recht en Samenleving), 1989, 200 (79 e.v., 174-177). Met name mannen kozen bijscholing in functie van een beroepsloopbaan.

9% in 1982-1985) nu plaats ruimen ten voordele van de houders van een brevet van politie-officier (6,8%) en de regenten (6,8%) ($p = n.s.$, $V = .24$).

Van de 9,4% respondenten die criminologie met een andere licentie combi-neerden, behoren nu nog slechts 30% tot de faculteit rechtsgeleerdheid, 15% tot de sociale wetenschappen, 15% tot pedagogie, 15% tot filosofie en 10% tot psy-chologie. Verder waren er een licentiaat tandheelkunde, een student godsdienst-wetenschappen en een germaans filoloog.

3.3.2. *Het verloop van de studies criminologie*

In tabel 3 volgt een overzicht van de studieresultaten van de afgestudeerden in de criminologie voor de periodes 1978-1981, 1982-1985 en 1986-1989.

Tabel 3. *Studieresultaten van de populatie afgestudeerden volgens de verschillende onderzoeksperiodes*

	Respondentengroep					
	1978-1981		1982-1985		1986-1989	
	f	%	f	%	f	%
<i>Behaalde graad</i>						
Voldoende	83	35,5	174	49,8	91	42,9
Onderscheiding	118	50,4	145	41,5	88	41,5
Grote onderscheiding of meer	33	14,1	30	8,6	33	15,6
Totaal f	234		349		212	
%		100		100		100

Vergelijken we de laatste twee periodes, dan komen de recentst afgestudeerden er iets beter uit. Toch liggen hun prestaties nog steeds lager dan deze van de afge-studeerden uit 1978-1981.

Of dit moet toegeschreven worden aan een verminderde kwaliteit van de stu-denten, aan hogere eisen van de examinatoren, aan een toegenomen moeilijk-heidsgraad van het studiepakket of aan een combinatie van voorgaande factoren is niet uit te maken.

3.3.3. *Verdere studies*

Na en/of tijdens hun studie in criminologie, behaalden nog 92 (43%) van de 213 respondenten een bijkomend diploma. Bovendien waren er op het ogenblik van bevraging nog 79 (37%) respondenten betrokken in een bijkomende studie: meestal avond- en/of weekendonderwijs (61%). Wanneer we de gekozen studie-richtingen meer inhoudelijk bekijken, dan worden globaal de bevindingen uit vo-rige enquête bevestigd. De grootste interesse gaat ook nu weer naar talen, meer bedrijfseconomisch gerichte studies en informatica (deze worden meestal in avond- en/of weekendonderwijs gevolgd of als cursusaanbod bij de VDAB). Wat het meest opvalt is echter de grote belangstelling voor de aggregatie criminologie (staat nu op de derde plaats vóór informatica). Daarnaast kiest een minderheid van respondenten voor gedragswetenschappen (met een duidelijke voorkeur voor

pers- en communicatiewetenschappen en rechtsgeleerdheid, naast familiale en seksuologische wetenschappen, filosofie en pedagogie en psychologie). Zoals in de vorige enquête is er ook nu weinig inzet voor het behalen van het brevet van politie-officier: slechts 3% van de respondenten volgden deze opleiding.

Gevraagd naar de reden(en) voor de voortgezette of aanvullende studies voerde men vijf jaar geleden vooral zakelijke argumentatie aan. Nu krijgt 'louter interesse' weer een groter gewicht (38%). Toch antwoordde men nog in 28% van de gevallen bij te studeren om zijn tewerkstellingskansen te verruimen, 30% studeert bij omdat de job dit vereist of om gemakkelijker promotie te maken. Waar in de vorige enquête nog 10% van de respondenten als motief voor de bijkomende scholing 'een noodzakelijke aanvulling voor tekorten in het criminologieprogramma' aangaf, wordt dit argument nu niet meer vermeld ($p < .001$ $V = .24$).

4. Tewerkstelling

4.1. INLEIDING

Het centrale doel van de enquêtering was en blijft kennis van de intrede in de arbeidsmarkt, en van de werksituatie van recent afgestudeerde criminologen. We beschrijven eerst een aantal aspecten van de arbeidsmarktinschakeling om vervolgens, met behulp van multiple regressie-analyses, het gewicht van een aantal van invloed zijnde factoren beter in te schatten.

4.2. INSCHAKELING IN DE ARBEIDSMARKT⁹

Tabel 4 geeft een overzicht van de arbeidsmarktinschakeling van de respondenten, op het ogenblik van de bevraging.

Tabel 4. Arbeidsmarktinschakeling

	<i>f</i>	%
Tewerkgesteld	174	81,7
Onvrijwillig werkloos	15	7,0
Idem met vrijstelling van stempelcontrole	1	0,4
Vrijwillig werkloos	6	2,8
Leger- of burgerdienst	12	5,6
Studerend	5	2,3
Totaal <i>f</i>	213	
%		100

Deze cijfers geven, zoals vorige keer, een gunstig beeld van de tewerkstelling van afgestudeerde criminologen: bijna 82% is aan de slag terwijl het percentage voor gedwongen werkloosheid nog verder gedaald is tot 7% (tegenover 16% in 1978-

9. Vijftien respondenten hadden al een job voor hun afstuderen. Waar nodig zullen deze eenheden buiten de analyse gehouden worden.

1981 en 10% in de periode 1982-1985 $p < .01$ $V = .12$). Later, in rubriek 5.2, komen we op deze tewerkstelling nog terug.

4.3. STATUUT VAN TEWERKSTELLING

De vorige gegevens geven aanleiding tot enig optimisme. Vier jaar geleden evenwel moesten wij er op wijzen dat een niet onbelangrijk deel van de criminologen (1 op 3) met een erg tijdelijk of onzeker statuut aan het werk was. Gelukkig kunnen we nu ook wat dit statuut betreft een positieve noot aanhouden (zie tabel 5).

Tabel 5. Statuut van de werkenden

Statuut	Respondentengroep					
	1978-1981		1982-1985		1986-1989	
	f	%	f	%	f	%
Zelfstandige	11	8,0	14	6,3	8	4,6
Vastbenoemd	41	30,1	53	23,8	28	16,1
Onbepaalde duur	37	27,2	74	33,3	90	52,0
Bepaalde duur	12	8,8	29	13,0	30	17,3
Gesko, R.V.A.-stagiair, tewerkgestelde werkloze	35	25,7	52	23,4	17	9,8
Totaal f	136		222		173	
%		100		100		100

$p < .001$

$V = .19$

Ruim 2 op 3 (68,1%) van de bevroegden werkt met een behoorlijk statuut. Deze verbetering is vooral toe te schrijven aan de toename van de 'contracten voor onbepaalde duur'. Het is overigens niet uitgesloten dat ook een aantal zelfstandig arbeidenden een gunstig vooruitzicht inzake werkzekerheid hebben. Toch heeft nog steeds ongeveer 1 op 4 (27,1%) die werkzekerheid niet. Dit heeft vooral te maken met een stijging van het aantal 'tijdelijke contracten'. In tegenstelling met onze vroegere vrees had de sterke vermindering van het aantal 'nepstatuten' geen dramatisch effect op de tewerkstelling. Op de werkzekerheid komen we in de rubriek 5.4 nog terug.

Er zijn nu nog slechts 18 respondenten deeltijds tewerkgesteld (tegenover 32 in de voorgaande periode), waarvan de meerderheid (11) op eigen verzoek.

In het algemeen mogen we besluiten dat de verbetering van de arbeidsmarkt in de tweede helft van vorig decennium ook in de tewerkstelling van criminologen tot uitdrukking komt.

4.4. HET TEWERKSTELLINGSDOMEIN

Met tabel 6 geven wij een overzicht van de onderscheidene werkvelden waar criminologen terechtkwamen. Voor de indeling gebruikten wij o.m. de vijf stagerichtingen uit de tweede licentie.

Tabel 6. Tewerkstellingsdomeinen

	<i>f</i>	%
<i>Specifiek criminologische sector</i>		
Politie/advocatuur/magistratuur	18	10,3
Jeugdbescherming/bijzondere jeugdzorg	17	9,8
Strafuitvoering/justitieel welzijnswerk	6	3,4
<i>Daarbij aansluitend</i>		
Welzijnswerk met marginale groepen/sociocultureel vormingswerk/media	22	12,6
Gezondheidszorg	13	7,5
Onderwijs secundair/H.O.K.T.	4	2,3
Universitair onderwijs/onderzoek	8	4,6
<i>Buiten criminologische sector</i>		
Openbare dienst	16	9,2
Handel/nijverheid/dienstensector	70	40,2
Totaal <i>f</i>	174	
%		100

Uit deze tabel blijkt dat 23,6% van de afgestudeerden werkzaam zijn in de 'kern'sector, daarnaast werken er 27% in sectoren die nauw bij het criminologisch domein en/of de criminologie-opleiding aansluiten. De resterende 49,4% werken in sectoren die zelden iets met criminologie te maken hebben.

Vandaar ook wellicht het kleine percentage (21,1%) respondenten dat aan geeft met straf- en/of maatregelenrecht bezig te zijn. De cijfers in tabel 7 geven de vergelijking weer met de onderzoeksresultaten van voorgaande enquêtes.

Tabel 7. Verdeling naar beroepsdomein over onderscheiden periodes

<i>Domein</i>	<i>Respondentengroep</i>					
	<i>1978-1981</i>		<i>1982-1985</i>		<i>1986-1989</i>	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Criminologie	40	29,4	63	28,1	41	23,5
Verlengde van criminologie	56	41,2	77	34,3	47	27,0
Buiten criminologie	40	29,4	84	37,5	86	49,4
Totaal <i>f</i>	136		224		174	
%		100		100		100

p n.s.
V = .11

De tendens die wij reeds in vorige enquête vaststelden zet zich door. Blijkbaar oriënteren steeds meer criminologen (nu bijna 50%) zich op beroepsuitwegen die niets meer met hun criminologie-opleiding te maken hebben. Het blijkt mogelijk dat zij dit doen om aan langdurige werkloosheid te ontsnappen. In dat geval zou deze strategie op een eerder ongelukkige wijze bijdragen tot het lage werkloosheidscijfer. Uit sporadische gesprekken met afgestudeerden leiden we evenwel af dat het spook van gedwongen werkloosheid hoogstens voor een kleine fractie tot heroriëntatie aanzette. Later, in rubriek 5.6, komen we nog op de tewerkstelling in het criminologische veld terug.

4.5. DE TEVREDENHEID OVER HET WERK

De overgrote meerderheid (83,2%) is tevreden met haar werkkring. Vergeleken met de bevraging van 1982-1985 betekent dit een stijging met 35%. Bovendien bleek toen dat iets meer dan de helft (52%) uitkeek naar ander werk, nu is dat aandeel gedaald tot 37,4% ($p < 002$ $V = .15$).

Op de vraag waarom men van job wenst te veranderen, kregen wij van 45 respondenten een eenduidig antwoord. Tabel 8 bevat hiervan een overzicht, naast een vergelijking met de vroegere resultaten.

Tabel 8. Evolutie in de redenen om van job te veranderen

	Respondentengroepen					
	1978-1981		1982-1985		1986-1989	
	f	%	f	%	f	%
<i>Reden werkverandering</i>						
Werkonzekerheid	25	48,1	40	45,5	10	25,0
Niet aansluitend bij belangstelling	16	30,8	22	25,0	19	47,5
Slechte bezoldiging	2	3,8	17	19,3	3	7,5
Niet aansluitend bij criminologie-opleiding	9	17,3	9	10,2	8	20,0
Totaal f	52		88		40	
%		100		100		100

$p < .01$
 $V = .22$

Ontsnappen aan een onzeker statuut blijft een belangrijk motief om op zoek te gaan naar een andere baan.¹⁰ Het werken in een domein dat niet aansluit bij zijn belangstelling of geen nieuwe uitdaging meer biedt werd nu echter de belangrijkste reden voor het uitzien naar een andere baan. Ook wensen meer respondenten werk dat aansluit bij hun criminologie-opleiding en vinden zij het belangrijk om werk te krijgen op universitair niveau. Het meest opvallend is echter dat het heb-

10. Voor zover percentages berekend op kleine frequentie dit toelaten, mogen we uit verder analyse afleiden dat een tijdelijk en/of onzeker statuut vooral voorkomt in de 'aanverwante sector'.

ben van een slechte bezoldiging nu relatief weinig aanleiding geeft om uit te kijken naar een andere job.

Verder bouwend op voorgaande bevindingen zouden we een toegenomen aspiratie tot jobmobiliteit kunnen verwachten bij buiten de sector tewerkgestelde criminologen. Zoals uit tabel 9 blijkt is niets minder waar.

Tabel 9. Huidig werkveld en het al dan niet wensen van ander werk

	Werkveld							
	Criminologisch domein		Daarbij aansluitend		Geheel ander domein		Totaal	
	f	%	f	%	f	%	f	%
<i>Ander werk</i>								
Ja	18	43,9	20	42,5	27	31,7	65	37,5
Neen	23	56,1	27	57,4	58	68,2	108	62,4
Totaal f	41		47		85		173	
%		100		100		100		100

p n.s.

V = .11

Het valt op dat de wens tot werkverandering vooral voorkomt bij diegenen die in de criminologische (44%) of in de aanverwante sector (42%) werken. Vergeleken met de vorige onderzoeksresultaten stellen we een algemene daling vast van de proportie 'veranderingsoptanten' (1978-1981 55%; 1982-1985: 52%; 1986-1989: 37%; $p < .002$ $V = .15$). Het aandeel lag het hoogst in de aanverwante sector met 67% (in de periode 1982-1985). Het aandeel van de ontevreden in de criminologische sector is nagenoeg ongewijzigd.

4.6. AARD VAN DE PROFESSIONELE PRAKTIJK

Om zicht te krijgen op het kenmerkende voor de door criminologen uitgeoefende functies, vroegen wij de respondenten aan te geven welke karakteristieken het best hun beroepsactiviteit typeren. Tabel 10 biedt een cijfermatige voorstelling van de gekozen alternatieven.

Tabel 10. Aard van de uitgeoefende functie naar onderzoeksperiode

	Respondentengroep					
	1978-1981		1982-1985		1986-1989	
	f	%	f	%	f	%
<i>Aard functie</i>						
Hulpverlening, advocatuur	52	38,2	65	30,6	32	23,2
Beleid	25	18,4	27	12,7	13	19,4
Administratief-uitvoerend	32	23,5	76	35,8	76	55,1
Onderwijs, vorming, onderzoek	27	19,9	44	20,7	17	12,3
Totaal f	136		212		138	
%		100		100		100

$p < .001$

$V = .18$

Vergelijking van de huidige resultaten met gegevens uit de vorige onderzoeksperiodes leert ons dat er één opvallende groeipool is, nl. functies gekenmerkt door administratief-uitvoerend werk (van 23,5% over 35% naar 55%). Tewerkstelling waar hulpverlening overweegt is het sterkst gedaald (van 38% over 31% naar 23%). Differentieert men een en ander naar *tewerkstellingsdomein*, dan zien we dat de sector die totaal buiten criminologie ligt (handel, nijverheid, dienstensector) het best gekenmerkt wordt door administratief-uitvoerend werk: 90% van de respondenten die daar werken duidt dit kenmerk aan; bij diegenen die in het politieveld werken duiden 38% hun taken aan als administratief-uitvoerende bezigheid. Criminologen die aan hulpverlening doen vinden we vooral terug in de criminologische sector (66%) – in de jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg, resp. de strafuitvoering en het justitiële welzijnswerk zelfs bij vier respondenten op vijf hulpverlening – en deels ook in de aanverwante sector (22%) – hulpverlening dominant bij drie op vijf in de gezondheidszorg, en bij twee op vijf onder diegenen die met marginale groepen werken. Een minderheid is beleidsmatig bezig: 23% bij de politie, 40% van diegenen die met marginale groepen werken, 29% in de gezondheidszorg en 11% in openbare dienst. Deze percentages zijn vaak wel op relatief kleine totalen berekend!

Er werd de respondenten tevens gevraagd of de functie die zij bekleden een universitair diploma vergt: voor 68% was dit geen vereiste. Dit gegeven werpt licht op de toch wel problematische situatie waarin pas afgestudeerden zich bevinden. Een verklaring hiervoor vinden we in het feit dat 75% van onze respondenten die ook een HOKT-diploma hebben, op A1-niveau tewerkgesteld zijn. Daarnaast werken toch 69% van de respondenten met enkel een criminologiediploma beneden universitair niveau ($p .006$ $V = .25$).

4.7. HET LOON

Als maatstaf voor het al dan niet onderbetaald zijn van voltijds tewerkgestelde criminologen, gebruikten wij het brutoloon, bepaald volgens het barema van bestuurssecretaris in overheidsdienst en berekend voor voltijds en bezoldigd wer-

kenden jonger dan 26 jaar die maximum 3 jaar gewerkt hebben. Dit loon bedraagt ongeveer 64.424 F¹¹ en komt in tabel 11 met de vierde categorie overeen. Hiermee vergeleken wij het bruto inkomen van recent afgestudeerde respondenten die aan dezelfde voorwaarden voldeden.

Tabel 11. Bruto inkomen van voltijds werkenden < 26 jaar en < 3 jaar anciënniteit

	<i>f</i>
< 42.124 F	1
41.125 – 51.124 F	12
51.125 – 60.124 F	4
60.125 – 69.124 F	7
> 87.125 F	1
<hr/>	
Totaal	25

Uit die bewerking blijkt dat ruim 1 op 3 van de jonge criminologen een normale wedde verdient. De meesten evenwel zitten in de lagere looncategorieën, waarbij velen (N=13) ronduit onderbetaald zijn. Wanneer we de huidige onderzoeksresultaten vergelijken met deze van de jaren 1982-1985, valt op dat er thans iets meer respondenten zijn die een normale wedde verdienen en dat het aantal licht onderbetaalden sterk gedaald is. Anderzijds steeg het aantal zwaar onderbetaalden. Uit een differentiatie naar diplomabezit blijkt dat de onderbetaling nu vooral diegenen treft met alleen een criminologiediploma. Ook dat is een nieuw gegeven. Over de factor 'inkomen' meer in rubriek 5.5.

4.8. BESCHIKBAARHEID VOOR DE ARBEIDSMARKT, TEWERKSTELLINGSDUUR EN WERKLOOSHEIDSDUUR

Vermits de onderzoeksgroep betrekking heeft op afgestudeerden uit een periode die zich over vier jaren uitstrekte moet, bij het maken van uitspraken over de tewerkstellings- en werkloosheidsduur, rekening gehouden worden met een ongelijke beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.

Daarom wordt een en ander uitgezet als proportie t.a.v. de voor de arbeidsmarkt beschikbare tijd. De werkenden waren gedurende 82.5% van hun beschikbaarheid aan de slag. Betrekken we in deze berekening ook de werklozen, dan is er gedurende 78% van de beschikbare tijd gewerkt. We merkten hierbij een significant ($p < .002$) verband met het diplomabezit: de tewerkstellingsproportie stijgt van 71% voor de respondenten met alleen een criminologie diploma naar 84% voor bovendien HOKT-gediplomeerden en bereikt 88% voor bezitters met twee licentiediploma's.

Wat de werkloosheidsduur betreft stellen we vast dat – zoals in de vorige enquête – meer dan de helft (61%) van de werkende of werkloze respondenten maximaal 6 maanden na het afstuderen werkloos bleef (tegenover 32% in 1978-1981). Voor 20% (tegenover 36% in 1978-1981 en 18% in 1982-1985) liep dit uit

11. Hierbij onze oprechte dank aan Mevrouw M. AELBRECHT van de centrale personeelsdienst van de K.U. Leuven, voor de verstrekte informatie.

tot maximaal 1 jaar en nog eens 15% (tegenover 26% in 1978-1981 en 18% in 1982-1985) bleef tussen 1 en 2 jaar na het behalen van zijn diploma nog steeds gedwongen werkloos. Nadien is – op 3% na (tegenover 6% in 1978-1981 en eveneens 3% in 1982-1985) – nagenoeg iedereen opgenomen door de arbeidsmarkt. Lange werkloosheid is er vooral bij de afgestudeerden met alleen een criminologiediploma. Daarentegen geraken vooral de houders van een HOKT-diploma relatief vlug aan de slag.

Samenvattend kunnen we stellen dat zich een gunstige evolutie heeft voorgedaan voor wat de werkloosheidsduur betreft. De meest spectaculaire vooruitgang situeerde zich in de jaren 1982-1985: het aantal respondenten dat slechts gedurende een korte periode werkloos was, is toen bijna verdubbeld (61% minder dan zes maanden, tegenover 32% bij de vorige meting), terwijl het aantal langdurig werklozen nagenoeg was gehalveerd. De toen ingezette kentering is nu geconsolideerd.

4.9. HET VINDEN VAN EEN JOB

Ook in deze enquête ging onze aandacht naar de manier waarop afgestudeerden werk zoeken, de moeilijkheden die zij daarbij ondervinden en de elementen die een rol spelen bij het vinden van een job.

Wij vroegen alle respondenten naar de voor het vinden van werk gebruikte bemiddelingskanalen. Een overzicht van de resultaten van vorige en huidige bevragingen volgt in tabel 12. Omdat eenzelfde respondent vaak meer dan één element noemde ligt het aantal 'bemiddelingskanalen' hoger dan het aantal respondenten zelf: gemiddeld ongeveer 3 per persoon.

Om de meer succesvol geachte strategie(ën) te kennen, vroegen wij aan hen die een job hadden gevonden welke zoekstrategie daartoe vermoedelijk het sterkst had bijgedragen. In de tweede kolom van tabel 12 zijn de meest succesvolle wegen vermeld, opgesplitst volgens de onderscheiden onderzoeksperiodes.

Wij brengen in herinnering dat 15 respondenten reeds een job hadden vóór zij afstudeerden. Zij werden hier buiten beschouwing gelaten.

Tabel 12. Gebruikte kanalen en meest efficiënt geacht kanaal voor het vinden van werk

	Gebruikte kanalen						Meest efficiënte kanaal					
	1978-1981		1982-1985		1986-1989		1978-1981		1982-1985		1986-1989	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Aankondiging werkgever	94	20,7	185	22,6	143	21,7	21	21,6	46	24,2	42	28,2
Selectie-examens	83	18,3	171	20,9	114	17,5	23	23,7	45	24,2	25	16,8
RVA/VDAB	80	17,6	150	18,3	103	17,3	3	3,0	7	3,6	10	6,7
Spontaan solliciteren	63	13,9	129	15,7	115	17,5	5	5,1	26	13,6	14	9,7
Plaatsingshulp	72	15,8	90	11,0	71	10,8	2	2,0	5	2,6	3	2,0
Persoonlijk aanbieden	34	7,5	47	5,7	27	4,1	10	10,3	19	10,0	13	8,7
Zelf adverteren	6	1,3	11	1,3	6	0,9	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Inschrijving onderwijsrecruterings	11	2,4	6	0,7	5	0,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Relaties	5	1,1	16	2,0	62	9,4	23	23,7	34	17,8	21	14,1
Andere	5	1,1	15	2,0	12	1,8	10	10,3	8	4,2	21	14,1
Totaal	453	100	820	100	658	100	97	100	190	100	149	100
	p < .0001 V = .15						p = n.s. V = .12					

Globaal kunnen we stellen dat over de drie onderzoeksperiodes dezelfde sollicitatiekanalen zijn gebruikt. Toch vallen een aantal verschillen op: vanaf 1982 werd er minder een beroep gedaan op de dienst plaatsingshulp van de School voor Criminologie en schreven afgestudeerden minder in op een lijst voor onderwijsrecruitering. Wat het spontaan solliciteren betreft, stellen wij vast dat deze strategie recent wat meer wordt angewend, maar in tegenstelling tot de vorige onderzoeksperiode met een dalend succes.

Wanneer we de resultaten van beide deeltabellen vergelijken, blijken sommige strategieën die door werkzoekenden vaak angewend worden toch nauwelijks succes te hebben. Zo b.v. de veel gebruikte RVA/VDAB met een succesratio van gemiddeld slechts 4%. Ook de plaatsingshulp van de School voor Criminologie helpt relatief weinigen aan de slag. Bij een en ander rijst mogelijk wel een methodisch probleem: zowel de VDAB als de dienst plaatsingshulp verspreiden aankondigingen van werkgevers: mogelijk hebben respondenten die via het aanbod van deze diensten kennis kregen van het werkaanbod alleen de 'aankondiging werkgever' als succesvol kanaal vermeld.

Antwoorden op advertenties, meedoen aan selectieproeven en ook het zich persoonlijk aanbieden bij mogelijke werkgevers leveren goede resultaten op. De aanwending van relaties blijft belangrijk, zij het minder dan vroeger.

Gebruik maken van een geschikte strategie is een eerste stap om werk te vinden, angeworven worden de volgende. Daarom vroegen wij ook naar de redenen waaraan tewerkgestelden hun aanwerving toeschrijven en vergelijken we de resultaten met die uit de vorige enquêtes (zie tabel 13).

Tabel 13. Belangrijkste redenen van aanwerving

	Respondentengroep					
	1978-1981		1982-1985		1986-1989	
	f	%	f	%	f	%
Diploma's, studieresultaten	28	36,3	41	23,5	31	29,2
Bijzondere kennis en vaardigheden	26	33,7	56	32,1	37	34,9
Geslaagd in selectieproef	8	10,3	55	32,1	33	31,1
Steun van relaties	14	18,1	22	12,6	5	4,7
Totaal f	77		174		106	
%		100		100		100

$p < .002$
 $V = .17$

Vergelijken we de verschillende onderzoeksperiodes, dan stellen we vast dat in de laatste twee periodes enkele klemtonen overeenstemmen. Eén op drie (tegenover 10% in 1978-1981) schrijft zijn aanwerving toe aan het slagen in selectieproeven. In de laatste enquête vermeldt men nog vaker het 'beschikken over bijzondere kennisinhouden en vaardigheden'. Waar men voor de periode 1978-1982 aan de tijdens de stage opgedane terreinervaring een gunstig effect op de tewerkstelling toeschreef, benadrukten nadien evenveel respondenten het belang van commer-

ciële vaardigheden. Het aan communicatievaardigheden gehechte belang blijft toenemen. Daarnaast blijkt in het laatste onderzoek ook het belang van diploma's en studieresultaten gestegen (29% tegenover 23,5% in 1982-1985).

De belangrijkste moeilijkheden die afgestudeerden bij het vinden van werk ervaren zijn weergegeven in tabel 14. De laatste categorie omvat o.m. de dienstplicht van mannen en ook de uitsluiting van nietuitkeringsgerechtigde afgestudeerden uit tijdelijke statuten zoals onder meer Gesko en DAC.

Tabel 14. Belangrijkste moeilijkheden bij het vinden van werk

	Respondentengroep					
	1978-1981		1982-1985		1986-1989	
	f	%	f	%	f	%
Geen of weinig vraag naar het diploma criminologie	50	54,9	89	50,0	64	47,4
Grote concurrentie van universitaire en/of HOKT-gediplomeerden	19	20,9	40	22,5	29	21,5
Gebrek aan specialisatie en/of ervaring	14	15,4	33	18,5	26	19,2
Moeilijkheden van praktische aard	8	8,8	16	9,0	16	11,9
Totaal f	91		178		135	
%		100		100		100

p < .005

V = .14

Globaal varieert hier relatief weinig. De beperkte vraag naar criminologen blijft de grootste handicap. In het brede veld van strafrechtsbedeling, straf- en maatregelentoeepassing en het daarmee verbonden welzijns- en vormingswerk staan zij vaak in concurrentie met andere menswetenschappelijke diploma's.

Opmerkelijk is dat 21 respondenten uit de huidige enquête meldden geen moeilijkheden ondervonden te hebben bij het zoeken naar een job.

4.10. DE AANSLUITING TUSSEN OPLEIDING EN TEWERKSTELLING

Uit de verwerking van de antwoorden blijkt dat 62% zich tevreden tonen over de opleiding als voorbereiding voor hun beroep. Daarna spraken zich 20% zeer positief en 42% tamelijk positief uit. Anderzijds vonden 38% deze opleiding een nauwelijks of niet geschikte beroepsvoorbereiding.

De huidige resultaten liggen iets gunstiger dan deze van vorige enquête.

De appreciatie verschilt naargelang van de aard van de uitgeoefende beroepspraktijk (zie tabel 15).

Tabel 15. *Appreciatie opleiding naargelang de aard van de functie*

	Aard van de functie									
	Hulpverlening		Beleid		Administratief uitvoerend		Vorming/onderzoek/onderwijs		Totaal	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
<i>Appreciatie</i>										
Zeer geschikt	11	34,4	7	53,8	4	5,3	5	29,4	27	19,6
Tamelijk geschikt	17	53,1	6	46,2	30	39,5	5	29,4	58	42,0
Niet geschikt	4	12,5	0	0,0	42	55,3	7	41,2	53	38,4
Totaal f	32		13		76		17		138	
%		100		100		100		100		100

p: voorwaarden χ^2 -berekening niet vervuld.

V = .37

Vergeleken met de vorige meting, is de appreciatie nu duidelijk gunstiger. We vermoeden dat dit deels te maken heeft met een aantal structurele aanpassingen in het criminologiecurriculum, die we in het vorige artikel beschreven en waarvan we even in herinnering brengen: een sterker praktijkgericht deel (toepassen van statistiek, kennis en gebruik van bronnen, meer werkcolleges, vaardigheidstrainingen), een verruiming van de mogelijkheid een meer persoonlijk studiepakket samen te stellen, een bredere theoretische ondersteuning.

De meest tevreden vinden we bij diegenen die vooral beleidstaken vervullen: ruim de helft van hen kwalificeert de opleiding als 'zeer geschikt' en geen van hen achtte ze niet geschikt. Is de hoogste waardering door hen wat minder gebruikt, dan vinden toch ook 87% van diegenen die overwegend hulpverlenend bezig zijn hun criminologie-opleiding een minstens tamelijk geschikte voorbereiding. Dat daalt tot 59% bij diegenen die werken in onderwijs, vorming en onderzoek. Meer dan de helft van de administratief-uitvoerende krachten appreciëren de opleiding negatief. Deels komt dit doordat zij ook weinig criminologisch ingeschakeld zijn.

In het algemeen, en allicht is dit niet geheel onverwacht, ligt de appreciatie van de opleiding als beroepsvoorbereiding gunstiger naarmate men een meer criminologisch beroep uitoefent. Meer gedetailleerd betekent dit dat de waardering gunstiger is bij tewerkgestelden in: de strafuitvoering en de justitiële hulpverlening, de jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg, de politie, het werken met marginale groepen, de universiteit en de gezondheidszorg.

Zoals vermeld vindt zo'n 20% van de respondenten de opleiding zeer geschikt voor hun beroepspraktijk. Naast een positieve waardering voor de domeinkennis, benadrukken zij het multidisciplinaire karakter van het curriculum, waar door een kritische benadering de problemen in een visieverruimend perspectief worden geplaatst.

De respondenten met een wat gematigder waardering verwijzen naar dezelfde positieve punten als de vorige groep maar missen in de opleiding praktische vaardigheden en vinden de juridische vorming te beperkt.

Dezen die zich negatief uitlieten, werken vaak in een veld dat niets meer met criminologie te maken heeft. Zij stellen dat de opleiding te weinig specifiek is en eerder een algemene vorming biedt.

Uit wat voorafgaat ligt het voor de hand dat wijzigingen aan het programma worden bepleit. Globaal is 63% voorstander van aanpassingen in het criminologiecurriculum (tegenover 77% in voorgaande enquête), terwijl 37% (in 1982-1985: 23%) dat niet nodig vindt.

Het is niet eenvoudig om de vele en uiteenlopende voorstellen tot wijziging in beeld te brengen. Globaal gezien merkten wij dezelfde trend als in het vorige onderzoek. Ook nu wordt een betere afstemming van de opleiding op de arbeidsmarktbehoefte bepleit. Er is toch een belangrijk verschil. Vroeger wezen ruim 1 op 4 van de afgestudeerden op het gebrek aan bescherming en valorisatie van het diploma en pleitte men voor de promotie van het diploma op de arbeidsmarkt.

Thans wenst de meerderheid een duidelijker geprofileerde opleiding, ter versteviging van de arbeidsmarktpositie. Over de manier waarop dit zou kunnen bereikt worden is men het niet eens. Wel wordt er algemeen voor meer specialisatie gepleit. De invulling valt echter uiteen in twee tegengestelde standpunten. De grootste groep wil dichter bij de praktijk aansluiten d.m.v. het aanleren van praktische vaardigheden zoals: gespreks-, communicatie- en vergadertechnieken, rapporteren, de voorbereiding op een leidinggevende en coördinerende functie, talen en/of de uitbreiding van de stages.

Anderen wensen een verdere theoretische specialisatie o.m. in rechtsvakken (vooral sociaal recht), statistiek, informatica en onderzoeksmethoden en economie en management.

De meeste respondenten staan een uitbreiding van keuze- en plichtvakken voor (28% en 29%), een aantal wil de specialisatie bereiken via een groter stageaanbod (18%) of via een vorm van postuniversitaire bijscholing (18%).

5. Geslacht, leeftijd, behaalde graad en diplomaprofiel als voorspellers van de arbeidsmarktsituatie

5.1. INLEIDING

Zoals bij beide vorige enquêtes onderzochten we ook nu of, en zo ja: in welke richting en in welke mate, een aantal sociobiografische kenmerken van de afgestudeerden samen hangen met:

1. het al dan niet hebben van bezoldigd werk;
2. voor de werkenden: de tewerkstellingsproportie¹²;
3. idem: de werkzekerheid;
4. idem: het inkomen;
5. idem: het domein van tewerkstelling;
6. idem: het tewerkstellingsniveau.

---

12. Procentueel uitgedrukte verhouding van het aantal gewerkte maanden t.a.v. het totaal aantal maanden beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.

Elk van de hoger vermelde afhankelijke variabelen werd, middels multipale regressie-analyses, gerelateerd met het volgende pakket onafhankelijke variabelen (predictoren):

1. het geslacht;
2. de leeftijd¹³;
3. de bij het einde van de criminologiestudie behaalde graad (een driedeling);
4. het diplomabezit (alleen criminologie/ook een diploma van het Hoger Onderwijs van het Korte Type (HOKT)/ook een ander licentiaatsdiploma).

Telkens werd ook een tijdsindicator in de regressie-analyse betrokken. Voor de eerste twee analyses betrof het de duur van de daadwerkelijke beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt, voor de volgende vier het aantal maanden daadwerkelijk bezoldigde arbeid.

De respondenten die al werk hadden bij het afstuderen zijn buiten de analyses gehouden, ook al werd daardoor het tewerkstellingsbeeld wat somberder.

We duiden telkens aan hoeveel van de verschillen in de waarden van de afhankelijke variabele konden verklaard worden vanuit de bekeken predictoren. We gebruiken daarvoor het percentage verklaarde variantie. Dat varieert van een absoluut laagtepunt van 0% bij de afwezigheid van ook maar enige samenhang, tot 100% bij een algeheel verband.

Voorts bespreken we het respectieve belang van de predictoren: een belangrijke maatstaf bieden de (gestandaardiseerde) bètawaarden. Hoe groter de waarde, hoe sterker het relatieve belang van de corresponderende predictor. Het teken van de bètawaarde is een aanduiding voor de richting van het verband. In onze commentaar zullen we die richting telkens toelichten. We spreken ons daarbij niet uit over de eventuele statistische significantie.

Tot slot geven we meestal ook enkele resultaten uit bivariate analyses. Omdat daarin niet gecorrigeerd is voor de mogelijke invloed van andere factoren, is het belang van deze analyse geringer dan dat van de regressies. Toch zijn ze bruikbaar voor meer illustratieve doeleinden.

5.2. HET HEBBEN VAN BEZOLDIGD WERK

Waarmee hangt het al dan niet hebben van bezoldigd werk samen? We bekeken dat voor de respondenten die hetzij bezoldigd werkten, hetzij onvrijwillig werkloos waren en niet al bij de beëindiging van hun studies niet aan de slag waren.

De vijf in de analyse betrokken variabelen geven samen 9% verklaarde variantie ($p < .02$). Dat is evenveel als in de vorige studie. Klaarblijkelijk heeft een groot deel van de verschillen veeleer te maken met niet in de analyse opgenomen elementen. Er is een uitgesproken samenhang met het aantal maanden dat men voor de arbeidsmarkt beschikbaar was: allengs vindt men wel een job ($\beta .26$ $p < .01$). Verder speelt alleen de in criminologie behaalde eindgraad een statistisch significante rol ($\beta .15$ $p < .05$): hoe hoger de graad, hoe meer er bij de bevraging aan de slag zijn.

---

13. Gezien de tamelijk beperkte spreiding zal de bijdrage van deze factor allicht eerder gering zijn.

De invloed van de andere factoren was statistisch niet significant. We willen toch de aandacht vestigen op de samenhang van het diplomabezit met het hebben van bezoldigd werk: van de criminologen die ook een hoger onderwijs van het korte type-diploma bezitten zijn er naar verhouding (nog) meer (96% tegenover 87 en 89%) aan het werk (β .18). Bij het vorige onderzoek was de invloed van deze factor wat sterker, die van de behaalde graad duidelijk minder sterk.

De invloed van de leeftijd is miniem. Dat is nog meer het geval met de factor geslacht.

Een en ander wordt hieronder wat aanschouwelijker voorgesteld. Bij lezing van onderstaande tabel moet men er wel rekening mee houden dat het om bivariate analyses gaat. In tegenstelling met de regressie-analyses is de mogelijke invloed van andere variabelen niet onder controle gebracht.

Tabel 16. De samenhang van de tewerkstelling met enkele andere factoren (in % en gemiddelden)

	Aan het werk?		Totaal %	N	V	p <
	Neen	Ja				
<i>Geslacht</i>					.02	n.s.
Man	10,1	89,9	100	69		
Vrouw	8,7	91,3	100	104		
<i>Graad</i>					.16	n.s.
Voldoening	13,2	86,8	100	68		
Onderscheiding	9,2	90,8	100	76		
Grote of grootste onderscheiding	0	100	100	28		
<i>Diploma's</i>					.14	n.s.
Alleen criminologie	13,1	86,9	100	84		
Ook HOKT	4,3	95,7	100	70		
Ook ander licentie	11,1	88,9	100	18		
<i>Gemiddelde leeftijd</i>						
Werklozen: 26 jaar (SD 2,2)	$R^2 = 2\%$					n.s.
Werkenden: 29,9 jaar (SD 1,9)						
<i>Gemiddeld aantal maanden beschikbaar voor arbeidsmarkt</i>						
Werklozen: 19,9 maand (SD 13,2)	$R^2 = 5\%$					p < .01
Werkenden: 30,5 maand (SD 13,9)						

5.3. DE TEWERKSTELLINGSPROPORTIE

We vroegen zowel de werkenden als de ongewild werklozen hoelang zij al aan het arbeidsproces deelnamen en/of gedwongen werkloos waren. Dat liet ons toe de tewerkstellingsproportie te berekenen, als maat voor de intensiteit van de eventuele inschakeling in het arbeidsproces.

Ook hier berekenden we een en ander alleen voor diegenen die bij de beëindiging van de criminologiestudies nog niet werkten. Hadden we de laatsten toch bij de analyse betrokken, dan was het bekomen beeld vrijwel zeker (nog) gunstiger geweest.

De verschillen op het gebied van de tewerkstellingsproportie worden voor 13% vanuit het bekeken predictorenpakket verklaard ($p < .001$). Dat is precies evenveel als bij de vorige meting, maar blijft heel wat minder dan de ooit bekomen 33%.

Zoals kon worden verwacht is de duur van de beschikbaarheid (werkend of actief uitkijkend naar werk) een nuttige, zij het niet statistisch significante voorspeller: in aanvang zijn velen een tijdje werkloos. Naarmate de tijd vordert geraakt men meestal wel aan de slag, en evolueert ook de individuele inschakelingsgraad gunstiger ($\beta .13$). Deze factor blijkt evenwel minder belangrijk dan vroeger.

Er zijn twee meer belangrijke factoren. In tegenstelling met vorige keer is er thans een sterke samenhang met het geslacht: vrouwen waren proportioneel in ruimere mate gedwongen werkloos ($\beta -.19$ $p < .05$). Uit een bivariate analyse bleek dat mannen gedurende 85% van de beschikbare tijd aan het werk waren, tegenover 79% bij de vrouwen.

Voorts speelt ook het diplomabezit (n.s.): wie alleen een criminologiediploma bezit scoorde wat minder gunstig ($\beta -.17$). We gaven daarover al percentages in rubriek 4.8. Hier vermelden we alleen ter aanvulling dat, bij diegenen met alleen een criminologiediploma, er zowel nogal wat met snelle en vrijwel aanhoudende tewerkstelling waren, als wel een aantal afgestudeerden met relatief lagere tewerkstellingsproporties. Bij de andere groepen lag dat veel homogener.

Hoewel minder belangrijk dan de vorige drie predictoren, kan toch nog enige invloed van de in criminologie behaalde graad vermeld worden: hoe beter de graad, hoe gunstiger de inschakeling ($\beta .09$ n.s.).

5.4. DE WERKZEKERHEID

Wie heeft met een vaste benoeming of met een contract voor onbepaalde duur een rozig werkzekerheidsperspectief? En wie zit met tijdelijke contracten, stage- of D.A.C.-statuten?

Dit keer verklaren de in de regressie opgenomen variabelen 21% van de variantie ($p < .001$): dat is gunstiger dan de 14% uit het vorige onderzoek, die zelf al een verdubbeling vormde t.a.v. het resultaat uit de eerste meting.

Er is een duidelijke samenhang tussen werkzekerheid en de duur van de tewerkstelling ($\beta .36$ $p < .001$). De gemiddelde tewerkstellingsduur bij diegenen met werkzekerheid ligt op negenentwintig maanden, tegenover negentien maanden bij de anderen. Ligt dit aan een gunstige startpositie – wie van meetaf een vaste aanstelling heeft, is daardoor wat gemakkelijker ook meer maanden aan de slag –, of krijgt men slechts gaandeweg een zekerder job? Het onderzoek was niet op die vraagstelling gericht: we blijven het antwoord schuldig.

Voorts speelt thans ook het diplomabezit een duidelijker rol: werkzekerheid vinden we méér bij houders van alleen een criminologiediploma ($\beta .32$ $p < .04$) en in wat minder sterke mate toch ook bij de HOKT-gediplomeerden ($\beta .17$ n.s.). Van de eerste groep heeft 77% van de werkenden ook werkzekerheid, tegenover 63% bij de houders van een HOKT-diploma en 54% bij diegenen met minstens één ander licentiaatsdiploma. Voor diegenen met alleen een criminologiediploma heeft dit deels te maken met hun migratie naar de profitsector.

Tot slot is er ook een – nog net statistisch significant – verband met het geslacht: relatief minder werkende vrouwen genieten werkzekerheid ($\beta -.16$). Op

grond van een bivariate analyse geformuleerd: 62% van de werkende vrouwen heeft werkzekerheid, tegenover 81% van de tewerkgestelde mannen. Dat was overigens ook bij de vorige meting zo.

Na correctie voor de werking van andere predictoren zijn, zoals vroeger, de invloed van de behaalde graad en van de leeftijd noch sterk, noch statistisch betekenisvol.

Tabel 17. De samenhang van de werkzekerheid met enkele andere factoren (in % en gemiddelden)

	Werkzekerheid?		Totaal %	N	V	p <
	Neen	Ja				
<i>Geslacht</i>					.20	.02
Man	18,9	81,1	100	53		
Vrouw	38,0	62,0	100	92		
<i>Graad</i>					.19	n.s.
Voldoening	20,0	80,0	100	55		
Onderscheiding	36,4	63,6	100	66		
Grote of grootste onderscheiding	41,7	58,3	100	24		
<i>Diplomabezit</i>					.18	n.s.
Alleen crim.	23,2	76,8	100	69		
Ookt HOKT	37,4	62,9	100	62		
Ook ander lic.	46,7	53,8	100	13		
<i>Gemiddelde leeftijd</i>						
Werkzekereren: 26,4 jaar (SD 1,9)						R ² = .02 n.s.
Werkzekereren: 27,0 jaar (SD 1,8)						
<i>Gemiddeld aantal maanden gewerkt</i>						
Werkzekereren: 19,4 maand (SD 11,3)						R ² = .11 p < .001
Werkzekereren: 28,9 maand (SD 13,4)						

5.5. HET INKOMEN

Met welke factoren hangt de hoogte van het inkomen der werkenden samen? We bekeken dit voor de respondenten die voltijds werkten maar pas na de beëindiging van hun criminologiestudies tot de arbeidsmarkt toetraden.

In het totaal werd vanuit de gebruikelijke predictoren 24% van de variantie verklaard (p < .001). Dat is duidelijk meer dan de 6% bij de vorige meting, en de 20% daarvoor.¹⁴

Zoals kon worden verwacht steeg het inkomen naargelang men langer bezoldigd werkte (bèta .37 p < .001). Na correctie voor de – belangrijke – invloed van deze factor blijft er nog enige samenhang met de in criminologie behaalde eindgraad: hoe gunstiger die is, hoe hoger ook de bezoldiging (bèta .12 n.s.). Het inkomen ligt wat gunstiger bij de wat ouderen (bèta .13 n.s.), en er is ook een sa-

14. Deze keer werd de analyse niet beperkt tot diegenen die maximaal drie jaren aan de slag waren. Dat kan tot enig verschil geleid hebben.

menhang met het geslacht (bèta $-.12$ n.s.): vrouwelijke respondenten vermeldten een wat lager inkomen. Het betreft evenwel slechts zwakke verbanden. Dat is ook zo met de relatie tussen inkomen en diplomabezit: zoals vroeger al bleek zijn criminologen die ook een HOKT-diploma bezitten wat slechter bezoldigd (n.s.). Dat hangt uiteraard samen met de sectoren waarin zij tewerkgesteld zijn. Uit de tabel – zonder correctie voor de andere predictoren – blijkt dat houders van alleen een criminologiediploma hetzij tot de slechtst, hetzij tot de duidelijk beter betaalden behoren. Zulke extreme posities vinden we veel minder bij de HOKT-ge-diplomeerden en bij de respondenten met minstens twee licentiaatsdiploma's. Na correctie voor de mogelijke samenhang met enkele andere factoren blijkt in voorliggende studie de relatie tussen diplomabezit en inkomen aanzienlijk zwakker dan in ons vorige onderzoek. Toen hadden we de indruk dat de HOKT-ge-diplomeerden, door een wellicht wat snelle aanvaarding van een job op A1-niveau, hun feitelijke mogelijkheden om door te stromen naar een hoger – en ook beter bezoldigd – niveau ingeleverd hadden. Nu zitten ze toch wat vaker in betere functies, en ligt hun bezoldiging veelal in de middenste, meest normale, inkomens-klasse.

Tabel 18. De samenhang van het inkomen met enkele andere factoren (in % en gemiddelden)

	Inkomen			Totaal	N	V	p <
	≤ 51.124 F	51.125-78.124 F	≥ 78.125 F				
<i>Geslacht</i>						.11	n.s.
Man	21,4	69,6	8,9	100	56		
Vrouw	29,7	65,8	5,1	100	79		
<i>Graad</i>						.11	n.s.
Voldoening	30,9	63,6	5,5	100	55		
Onderscheiding	25,9	65,5	8,6	100	58		
Grote of grootste onderscheiding	13,6	81,8	4,6	100	22		
<i>Diploma's</i>						.17	1
Alleen crim.	35,9	56,3	7,8	100	64		
Ook HOKT	20,0	74,6	5,4	100	55		
Ook ander lic.	6,7	88,7	6,7	100	15		
<i>Gemiddelde leeftijd</i>							
Inkomen ≤ 51.124 F:	26,1 jaar (SD 1,6)						
Inkomen 51.125 – 78.124 F:	27,3 jaar (SD 1,8)			$R^2 = 9\%$	$p < .01$		
Inkomen ≥ 78.125 F:	27,4 jaar (SD 1,6)						
<i>Gemiddeld aantal gewerkte maanden</i>							
Inkomen ≤ 51.124 F:	21,5 maanden (SD 12,1)						
Inkomen 51.125 – 78.124 F:	28,8 maanden (SD 13,9)			$R^2 = 18\%$	$p < .001$		
Inkomen ≥ 78.125 F:	51,3 maanden (SD 30,6)						

1. De voorwaarden voor statistische toetsing waren niet vervuld.

5.6. TEWERKSTELLING IN HET CRIMINOLOGISCHE VELD

We deelden – zie de tabellen 6 en 7 – het domein van tewerkstelling in naar de mate waarin het als een specifiek criminologisch domein kon beschouwd worden, als een daarbij aansluitend domein, dan wel buiten beide vorige domeinen lag.

De relatering van deze driedeling met de gebruikelijke variabelen leidt tot 10,2% verklaarde variantie ($p < .05$). Dat is evenveel als vroeger: we onderstrepen in dit verband dat beide metingen evenwel niet geheel vergelijkbaar zijn.

Vooraf het diplomabezit maakt verschil uit ($p < .02$): we weten al dat onder de werkenden relatief veel houders van alleen een criminologiediploma in een sector die niets met criminologie te maken heeft werken (bèta .07). Anderzijds vindt men de criminologen met een HOKT-diploma relatief vaak in duidelijk criminologische domeinen (bèta $-.19$), en houders van twee licentiaatsdiploma's relatief vaker in de aanverwante sector. Van de werkende HOKT-gediplomeerden zitten er 64% in de criminologische of de aanverwante sector, tegenover 53% van de houders van twee licentiaatsdiploma's en 32% van diegenen met alleen een criminologiediploma.

Kregen de houders van meer dan één diploma voorrang vanuit deze sectoren en/of hing het feit dat ze ook nog criminologie studeerden samen met een sterkere motivatie om nog alleen binnen deze sectoren werk te aanvaarden?

Verder zijn de samenhangen niet meer statistisch significant. Zoals vorige keer is er ook nu enige samenhang met de behaalde graad: vooral de respondenten die een hogere graad behaalden zitten in de criminologische en aanverwante sectoren (bèta $-.14$).

Tabel 19. De samenhang van het domein van tewerkstelling met enkele andere factoren (in % en gemiddelden)

	Domein van tewerkstelling			Totaal %	N	V	p <
	Criminologisch	Aanverwante	Andere				
<i>Geslacht</i>						.17	n.s.
Man	23,3	18,3	58,3	100	60		
Vrouw	17,9	33,7	48,2	100	95		
<i>Graad</i>						.17	.04
Voldoening	19,0	15,5	65,5	100	58		
Onderscheiding	18,8	33,3	47,8	100	69		
Grote of grootste onderscheiding	25,9	40,7	33,3	100	27		
<i>Diploma's</i>						.23	.01
Alleen criminologie	15,3	16,7	68,1	100	72		
Ook HOKT	26,9	37,3	35,8	100	67		
Ook ander licentie	13,3	40,0	46,7	100	15		
<i>Gemiddelde leeftijd</i>							
Criminologisch domein:	26,9 jaar (SD 1,8)						
Aanverwante domein:	27,2 jaar (SD 2,5)			$R^2 = 1\%$		n.s.	
Ander domein:	26,7 jaar (SD 1,6)						

Gemiddeld aantal maanden beschikbaar voor arbeidsmarkt

Criminologisch domein:	26,1 maanden (SD 17,6)	
Aanverwant domein:	25,6 maanden (SD 16,8)	$R^2 = 1,5\%$ n.s.
Ander domein:	30,3 maanden (SD 18,9)	

Het feit dat men in een criminologisch domein werkt betekent niet noodzakelijk dat men ook daadwerkelijk als criminoloog ingeschakeld is. In onze enquête werd daarnaar niet rechtstreeks gevraagd. Wel vroegen we de respondenten of zij hun criminologische vorming een goede voorbereiding op hun beroepsuitoefening vonden. Dat kan in enigerlei mate toch een aanwijzing geven.

Uit een relatering van de antwoorden aan het domein van tewerkstelling blijkt dat, bekeken vanuit de thans uitgeoefende beroepsfunctie, 84% van diegenen die in de criminologische sector staan hun criminologie-opleiding een tamelijk tot zeer geschikte vorming vonden, tegenover 55% van deze in de aanverwante sector en, zoals kon worden verwacht, een minderheid (26%) van de respondenten buiten deze sectoren.

5.7. EEN JOB OP UNIVERSITAIR NIVEAU?

We indiceerden deze vraag op twee manieren. Enerzijds vroegen we de werkende respondenten of bij hun aanwerving het bezit van een licentiaatsdiploma vereist was. Anderzijds vroegen we of ze zelf meenden dat de aard van hun arbeid een universitair niveau vergde.

Tussen de antwoorden op beide vragen bestond een vrij sterke samenhang ($V = .54$ $p < .001$). Van diegenen voor wie het licentiaatsdiploma een aanwervings-eis was vinden 78% dat hun job ook daadwerkelijk een universitair niveau vergt, tegenover slechts 21% bij diegenen voor wie dat diploma niet als recruiterings-eis gold.

We relateerden beide indicatoren met de gebruikelijke predictoren. Hoewel bij de subjectieve inschatting van het niveau van het werk de verklaarde variantie gunstiger lag (15% $p < .001$) dan bij de meer objectiverende vraag naar de aanwervingsvereiste (9% $p < .03$), is er geen noemenswaard verschil tussen het respectieve belang van de onderscheiden predictoren. We vermelden de waarden, bekomen middels de meer subjectieve inschatting door de respondenten. Volledigheidshalve vermelden we vooraf nog dat in het vorige onderzoek, met een wat andere indicator voor het opleidingsniveau, 12% verklaarde variantie bekomen was.

Het meeste belangrijk bij de verklaring van de vastgestelde verschillen blijkt het diplomabezit: vooral HOKT-gediplomeerden (69%) vinden dat hun activiteiten geen universitair diploma vereisen ($\beta .46$ $p < .001$). En ook bij diegenen met alleen een criminologiediploma komt deze opvatting relatief vaak (65%) voor ($\beta .34$ $p < .02$). Een en ander in de lijn van onze vorige studie.

Voorts speelt alleen de behaalde graad een betekenisvolle rol: hoe hoger die is, hoe gunstiger ook het niveau van de verrichte arbeid ($\beta -.21$ $p < .01$). Ook dat is conform aan onze vroegere bevindingen. Van diegenen die hun studies met een voldoende afsloten zou 28% op universitair niveau werkzaam zijn, tegenover 39% van diegenen met onderscheiding, en 61% van de respondenten met een hogere eindgraad.

De overige samenhangen zijn veel zwakker en statistisch niet significant. We vermelden alleen nog de relatie met het aantal gewerkte maanden: hoe langduriger de actieve inschakeling, hoe gunstiger het jobniveau.

Over een en ander geeft onderstaande tabel enkele bevindingen uit bivariate analyses.

Tabel 20. De samenhang van het niveau van de job met enkele andere factoren (in % en gemiddelden)

	Universitair niveau vereist? (pers. appreciatie)			N	V	p <
	Ja	Neen	Totaal %			
<i>Geslacht</i>					.06	n.s.
Man	42,6	57,4	100	61		
Vrouw	36,2	63,8	100	94		
<i>Graad</i>					.23	.02
Voldoening	28,1	71,9	100	57		
Onderscheiding	39,1	60,9	100	69		
Grote of grootste onderscheiding	60,7	39,3	100	28		
<i>Diploma's</i>					.30	.001
Alleen criminologie	35,2	64,8	100	71		
Ook HOKT	31,3	68,7	100	67		
Ook ander licentie	81,2	18,8	100	16		
<i>Gemiddelde leeftijd</i>						
Wel universitair niveau:	27,2 jaar (SD 2,0)			R ² = 2%	n.s.	
Geen universitair niveau:	26,7 jaar (SD 1,9)					
<i>Gemiddelde duur tewerkstelling</i>						
Wel universitair niveau:	30,2 maanden (SD 18,7)			R ² = 2%	n.s.	
Geen universitair niveau:	27,0 maanden (SD 17,7)					

5.8. SAMENVATTING BIJ DE REGRESSIE-ANALYSES

We geven hieronder een overzicht van de percentages verklaarde variantie voor de twee recente studies. Thans is in een aantal gevallen de proportie aan verklaarde variantie wat gunstiger, maar aardig wat verschillen blijven vanuit de hier bekeken predictoren toch onverklaard.

Figuur 1. De arbeidsmarktsituatie: verklaarde variantie

1986	9%	Het al of niet hebben van werk
1990	9%	
1986	13%	De tewerkstellingsperiode
1990	13%	
1986	14%	De werkzekerheid
1990	21%	

1986	6%		Het inkomen
1990	24%		
1986	10%	(1)	Domein van tewerkstelling
1990	10%	(1)	
1986	12%	(1)	Studie voorbereiding op beroepspraktijk
1990	9%	15%	(1)

(1) Metingen 1986 en 1990 op andere manier geïndiceerd.

We zagen enerzijds dat het al of niet hebben van werk positief samen hing met het aantal maanden beschikbaarheid, en anderzijds werkzekerheid en inkomen met het aantal gewerkte maanden. Deze relaties wekken allicht enige verwondering.

Hoe is het met de andere predictoren gesteld? De leeftijd maakt weinig verschil uit. Het geslacht blijft een rol spelen. Verhoudingsgewijs meer vrouwen zijn gedwongen werkloos en zij hebben, eens aan het werk, minder arbeidszekerheid. Andere sterke en statistisch significante verschillen zijn er evenwel niet. Wel ligt het inkomen bij vrouwen wat lager (voltijds werkenden).

Ook het diplomabezit blijft belangrijk. Wie alleen een criminologiediploma heeft, paart dit – na een wat latere opname in een werkkring (n.s.) – aan grotere werkzekerheid, maar werkt relatief wat vaker volledig buiten het criminologische arbeidsveld. Wie ook een HOKT-diploma heeft is (n.s.) vrij snel aan de slag, en zit significant vaker wel in criminologische domeinen. De werkzekerheid van deze groep is wat gunstiger geëvolueerd.

Tot slot is er de graad: deze speelt vooral bij het al of niet hebben van werk, maar ook – niet meer statistisch relevant – de tewerkstellingsproportie, het inkomen en het werken in criminologische en aanverwante sectoren hangen positief met de behaalde graad samen.

6. Besluit

De Leuvense criminologie-opleiding kende de laatste jaren slechts een wat dalend studentenaantal. Pas recent komt daarin duidelijke verandering. Van deze kleinere populatie werkte ook nu een zeer behoorlijk aantal respondenten aan de enquête mee: de steekproef won overigens nog aan representativiteit. De samenstelling van de populatie is sterk veranderd: vrouwen vormen de meerderheid en een steeds groter deel van de populatie wordt door HOKT-gediplomeerden, van nogal verscheidene origine, samengesteld.

We vermeldde bij de vorige meting al een uitgesproken gunstige evolutie inzake het hebben van werk: die ontwikkeling heeft zich onverminderd doorgezet. Weinigen zijn gedwongen werkloos en de meesten vinden vrij vlot een job. De inschakeling van relaties was daarbij, vergeleken met het belang van meer intrinsieke eigenschappen van de kandidaat, nog nauwelijks van belang. De meerderheid heeft werkzekerheid en een kleiner gedeelte dan vroeger opteert voor werkverandering. Toch is het beeld ook nu niet geheel rooskleurig: velen, in het bijzonder houders van alleen een criminologiediploma werken vaak volledig buiten het criminologische veld. Ook al duiden zij dat niet altijd negatief, met hun bezoldiging

is het anders gesteld: verscheidenen worden ernstig onderbetaald en een groot deel van het werk is er van administratief-uitvoerende aard.

Hoewel we bij de respondenten een duidelijk grotere tevredenheid aantreffen, ook over de kwaliteit van de criminologie-opleiding als voorbereiding op hun beroep, verhinderde hen dit niet om de meest diverse bijkomende studies te volgen, vrij frequent gewoon uit interesse.

Het globale beeld is gematigd positief. Ook al zijn er vrij veel gunstige indicatoren, men kan de vaak ernstige onderbetaling niet veronachtzamen, en voor een aantal van de betrokkenen betekent de stap naar een beroep buiten het criminologische veld hoe dan ook eerder een wat door de omstandigheden opgedrongen beslissing.

Volledigheidshalve attenderen wij erop dat diegenen die al werk hadden terwijl ze criminologie studeerden, op zeer veel punten buiten de enquête gehouden zijn. Dat maakte de resultaten feitelijk wat minder gunstig dan in realiteit: zo maakten een aantal van die afgestudeerden op grond van hun studie nadien promotie op een of meerdere vlakken (grotere werkzekerheid, sterkere betrokkenheid bij de besluitvorming, statusverhoging, betere bezoldiging, inhoudelijk meer interessante taken). Deze ontwikkelingen vielen hier helaas buiten het beeld.

Het aantal Leuvense criminologiestudenten neemt opnieuw toe. Wat zal de arbeidsmarkt hen brengen? Op langere termijn valt dat niet goed te voorspellen. Alleen ... gaandeweg ziet wie met die opleiding (aan de K.U. Leuven of elders) verbonden is steeds vaker criminologen aan het werk in sleutelposities in het criminologische veld. En ook de beeldvorming over wat een criminoloog is en wat hij de arbeidsmarkt te bieden heeft geraakt beter verspreid en wordt realistischer. In de meeste gevallen zijn dat zeer gunstige ontwikkelingen, die uiteindelijk wellicht zelfs bij abituriënten zouden kunnen leiden tot een wat beter gefundeerde studiekeuze. Vermits graad en diplomabezit – zie de regressie-analyses – belangrijke voorspellers van de situatie op de arbeidsmarkt blijven, geen onbelangrijk gegeven.

Er blijft daarom reële kans op verdere verbetering.